Talousvaliokunnalle

Vastine kirjallisiin lausuntoihin/tapahtumatakuu HE 79/2021

Alussa TEM vastine talousvaliokunnalle kirjallisesti esitettyihin lausuntoihin jonka jälkeen tiivis yhteenveto lausunnoissa esitetystä.

1. TEM vastine lausunnoista

EK, Maran ja MeTa:n lausunnoissa tuodaan esiin messu- ja kongressiala. HE:n säädöskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Säännöksessä tarkoitettuja yleisötapahtumia voisivat olla esimerkiksi taide- ja kulttuurifestivaalit, muuten kuin ympärivuotisen tapahtumatoiminnan osana järjestetyt konsertit ja näyttelyt, urheilutapahtumat, musiikkifestivaalit, messut sekä vastaavat tapahtumat.” Tämä lausuntopalautteen perusteella laajennettu määritelmä kattaa tämän segmentin.

Useissa lausunnoissa tuodaan esiin ylärajan nostaminen 10 miljoonaan euroon, koska tukikatot alemmalla tasolla on jo eräillä yrityksillä täyttynyt tai täyttymässä. TEM arvio on, että tämä ei koskisi kovin suurta yritysmäärää eikä sinällään juuri parantaisi alan tilannetta kokonaisuutena. Huomionarvoista sinänsä, että alalta voimakastakin kritiikkiä saanutta kustannustukea näyttää alalle kuitenkin tulleen, koska maksimien täyttymisen vaara on olemassa.

Useissa lausunnoissa on edellytetty tapahtumajärjestäjää koskevan liikevaihtokriteerin muuttamista alvittomaksi. Toisaalta VM ja VK ovat sitä kannattaneet. TEM katsoo, että ALV-kriteeri on perusteltu koska se ohjaa yleishyödyllisiä toimijoita OKM:n avustusten piiriin, kuten TEM/OKM –valmistelussa on tavoiteltukin.

Useissa lausunnoissa on toivottu ympärivuotisten tapahtumien mukaan ottamista, mm. tasa-arvosyistä. Toisaalta sitä on myös vastustettu (VM, VK). TEM näkee tämän tarkoituksenmukaisuuskysymyksenä. Poisto aiheuttaisi tulkintatilanteita esim jokaviikkoisten karaokeiltojen ym. suhteen, joskin tapahtuman muut kriteerit saattavat rajoittaa näiden mukana oloa. Ainakin budjettivaikutus tämän rajauksen poistamisesta tulee arvioida uudestaan, jos siihen päädytään.

Useissa lausunnoissa on toivottu siirrettyjen tapahtumien ottamista tapahtumatakuun piiriin. Tämä jättäisi kuitenkin epäselväksi tapahtumatakuun soveltamisajankohdan – onko se jo siirtämishetki, vai vasta siirron jälkeen toteutetun tapahtuman jälkeinen aika, jolloin voidaan todeta, onko se sittemmin tullut peruutetuksi tai järjestetty rajoitettuna tai kenties jopa menestyksellisesti. Koska tapahtumia

siirretään tyypillisesti seuraavaan vuoteen (2022), on rajoittavana tekijänä EU:n valtiontukipoikkeusten voimassaolo, joka tällä tietoa päättyy 31.12.2021. Vuodenvaihteen jälkeen, erityisesti ottaen huomioon ajankohtaisen keskustelun inflaatiopeloista, on hyvinkin mahdollista, että tapahtumatakuun oikeudelliset edellytykset ovat lakanneet.

Myös on vaadittu jo peruutettujen tapahtumien ottamista tapahtumatakuun piiriin. Koska kyseessä on tapahtumien järjestämiseen kannustava ennakollinen maksusitoumus, sen muuttaminen takautuvaksi vaatisi koko lain perusajatuksen muuttamista (”takautuva ennakollinen maksusitoumus”). Jo syntyneitä kustannuksia varten on olemassa kustannustuki, jota alan yritykset voivat hakea. TEM:n tietojen mukaan näin on jo osin tapahtunutkin. – OKM:n festivaalitukia on paljon kiitetty lausunnoissa, ja ne uskoaksemme paikkaavat tuen tarvetta peruutettujen tai siirrettyjen tapahtumien osalta.

Kieltojen ja tosiasiallisen rajoittaminen samaistamista on ehdotettu. TEM näkee tässä perustuslaillisen kysymyksen, onko valtiolla velvollisuus kohtuulliseen korvaukseen elinkeinotoiminnan kieltämisen ohella myös siinä tilanteessa, että toiminnan rajoittamisesta seuraisi tosiasiallinen toiminnan lakkaaminen sen muututtua kannattamattomaksi. Joka tapauksessa tähän on esityksessä tähdätty sääntelyllä rajoitetun tapahtuman järjestämiseen liittyvästä kompensaatiosta.

Ongelmana on nähty, että tuki kohdistuu vakiintuneisiin yrityksiin, eikä kannusta alaa uudistumaan, vaikka siihen olisi aivan ilmeinen tarve. Tapahtuma-ala on korona-aikana saanut Business Finlandin ja ELY-keskusten kautta kehittämistukia lähes 90me, jolloin voidaan katsoa, että alan uusiutumiseenkin on kohdistettu merkittäviä tukitoimia. Toisaalta kohdistamisella vakiintuneisiin yrityksiin voidaan myös jossain määrin vähentää tukimuotoon liittyviä väärinkäytösriskejä, esim. tapahtumien järjestämistä ad hoc –tyyppisesti korvausten toivossa.

Eräissä lausunnoissa on vaadittu korvattavaksi laskuttamatonta ja dokumentoimatonta valmistelutyötä. Tämän ottamista tapahtumatakuun piiriin TEM ei kannata. Dokumentoimattomien kustannusten hyväksyminen antaisi mahdollisuuksia erilaisiin jälkikäteisiin järjestelyihin ja väitteisiin. Lisäksi voidaan todeta tältä osin, että kyse on myös alan omien käytäntöjen kehittämisestä paremmiksi ja luotettavammiksi, josta tapahtuma-ala epäilemättä kokee myös itse vastuuta.

Useissa lausunnoissa on toivottu tapahtumien yllättävään sallimiseen liittyvän 60pv:n säännön muuttamista 90 tai 120 päiväksi. TEM käsitys on, että tämä on sinänsä toteutettavissa, mutta johtanee tapahtumien peruuttamiseen lisääntymiseen ”varmuuden vuoksi” heti kun tapahtumatakuu on saatu.

Prof Uusitalon ja Toivasen lausunnoista voidaan kootusti todeta, että em lausuntojen mukaan mahdollisuus parempaan tuottoon tapahtumatakuun osalta on olemassa tai ainakin vaikeasti poissuljettavissa. TEM käsityksen mukaan kyseessä on kuitenkin silloinkin tappiollinen tilanne – tappiollisen tapahtuman järjestäminen aiheuttaa aina omavastuun kautta tappioita, joskin tappioita voidaan tapahtumatakuulla pienentää. Kustannuksiin jää silti 15% omavastuu, mikä vaikuttanee myös tapahtumien järjestämistä koskevaan harkintaan karsien spekulatiivista toimintaa. Freelancereiden aseman parantaminen tapahtumatakuun kautta on vain teoreettisesti, jos ollenkaan, mahdollista, kuten professorit toteavat, jolloin on paikallaan, että tapahtumatakuun rinnalla on valmisteltu suorien avustusten ja toimeentulotukien instrumentteja (TEM/OKM muut instrumentit). - TEM kannattaa lisäystä ”kohtuulliset” kustannusten määritelmään.

Valtiokonttorin lausunnossa tuodaan esiin se näkökohta, että VK kykenee saamaan tapahtumatakuuta koskevan järjestelmän toimintaan vasta 15.6. alkaen. Näin ollen HE:hen kirjattu hakuajan alkaminen 1.6. on liian aikaisin. - TEM toteaa, että asian valmistelun yhteydessä TEM/OKM –koordinaatiokokouksissa tuotiin esiin huomattava tarve hakuajan alkamiselle jo 1.6. eräiden ajankohtaisten tapahtumien vuoksi, VK:n tiedossa olleesta kannasta huolimatta.

Tapahtumatuen takarajaa 30.11. pidettiin niinikään epäonnistuneena eräissä lausunnoissa. TEM ei näe estettä takarajan siirtämiselle esim. viikolla 7.12. VK:n pitää kuitenkin saada tietty aika saattaa viimeiset päätökset ja jälkityöt loppuun lain voimassaoloaikana.

Ottaen huomioon, että lausunnoissa on esitetty myös kriittisiä näkökantoja siitä näkökulmasta, että tapahtumatakuu voisi matkaansaattaa vääränlaisia kannustimia, TEM ehdottaa harkittavaksi lisäystä, jonka mukaan VK voisi kieltäytyä tapahtumatakuun myöntämisestä, jos tapahtuman järjestäminen suunnitellusti on ilmeisen mahdotonta.

2. Yhteenveto lausunnoissa esille nostetuista seikoista

EK: erittäin tärkeää, että tapahtuma-alan vetureina toimivat kongressi-, messu- ja kokoustoimialan yritykset selviytyvät koronakriisistä. Säännöllisesti ympäri vuoden järjestettäviä tapahtumia koskevasta rajauksesta luovuttava. Raja nostettava 10 miljoonaan euroon. Ei kohdisteta pelkästään arvonlisäverollisiin toimijoihin. Myös siirretyt tapahtumat tapahtumatakuun piiriin.

Finland Festivals: ALV-rajoitus poistettava määritelmästä. Kesän tapahtumat suunnitellaan niin, että korkeintaan puolet kapasiteetista olisi käytössä, johtaako tapahtumatakuun ulkopuolelle jäämiseen.

KKV: tasapuolinen koronan vaikutusten lievittäminen. Kiellot ja tosiasiallinen rajoittaminen samassa asemassa. Kohdistuu vakiintuneille yrityksille, hidastaa uudistumista.

LiveFin: ympärivuotinen toiminta mukaan, tasa-arvokysymys. Alihankintaketjun työ huomioitava ”toteutuneena kustannuksena”, vaikkei laskutettu. Peruuntumisen aikajänne 60pv->90pv. Viranomaiskieltojen ja kapasiteettirajoitusten lisäksi muut muutokset (ohjelmisto-, ravintolarajoitukset).

MaRa: säännölliset, ympärivuotiset mukaan. Erit kongressi-, messu- ja kokoustoimiala. Enimmäismäärä 10me, konserniyritykset erillisinä. ALV-kriteeri pois. Muut ehdot kuin suora kielto. Jos lisätään tapahtuman kapasiteettia, voi jäädä ulkopuolelle. Olennaisesti pienempi normaalitilanteeseen verrattuna. Siirretystä tapahtumasta korvattava 85% kustannuksista. Jo peruutetut: OKM. KT5.

MeTa (Messu- ja tapahtumanjärjestäjät ry): säännöllisesti järjestetyt ympärivuotiset messut ja tapahtumat tulee saattaa tapahtumatakuun piiriin. Määräaikaisuutta jatkettava. 60->120pv. Siirretyt tapahtumat. Enimmäismäärä 10me.

Music Finland (Kaisa Rönkkö): tuki myöhässä. luvut harhaanjohtavia, ei kuvaa väliinputoajista, oikea kohdennus. Kokonaisuus. Exit-plan sidottava tapahtumien tukeen. Ympärivuotiset, ennakkotyö (”toteutunut kustannus”). 60pv->90pv. Muut kapasiteettimuutokset.

PAM: palkkakulut täysimääräisinä. Olennaisesti pienemmän tapahtuman määritelmää tarkennettava. 60pv: vain kielto, ei muut rajoitukset. Tap järjestäjä: yksilöllinen harkinta – uusi yritys. 10me yläraja. Tuet olisi pitänyt suunnitella heti alussa. Ravintola-ala: toimialakohtainen palkkatuki.

Prof. Uusitalo: sopii huonosti kustannustuen logiikkaan – vain vähän kiinteitä kustannuksia. Ekosysteemi: työttömyysturvajärjestelmä. Tapahtumatakuu ei ole hyvä tapa paikata freelancerin työttömyysturvaa. Kustannustuki: alussa esti manipulaatiota, mutta riskit kasvavat, kun tuki jatkuu. Taptakuun kannustinvaikutus: myöhentää tapahtumien peruuttamista, jotta pääsevät taptakuun piiriin. Voitto peruuntumisesta suurempi kuin sen toteutuessa. Kustannusten ”kohtuullisuus” myös lakitekstiin.

SAK: Myöhässä, vääristää kilpailua. Toteutettava kiireellisesti. Tuet valmisteltava aiemmin. Ei arviota hyödyistä. Suosii vakiintuneita yrityksiä – oltava mukana myös korona-aikana perustetut.

Sinfoniaorkesterit: kaikki yli 150.000e tuen piiriin, ml. yhdistyspohjaiset. OKM –tuki hyvä.

SMAL: matkatoimistoala, myös kv matkustuksen tukeminen. Tapahtumanjärjestäjä alihankkijana. Ei omavastuuta jos toiminta kokonaan estynyt.

Suomen Teatterit ry: ei ALV-kriteeriä. Freelancerit kokeneet suurimmat tappiot.

Suomen Yrittäjät: raja 100.000e. Myös alle 200, jos sarja tapahtumia.

Tapahtumateollisuus: ei vaikuta enää kesään, syksyllä tärkeä. Joulukuu mukaan. Loppuvuoden tapahtumien alihankintoja ei tiedetä vielä elokuussa. Yhdenvertaisuus. Ympärivuotinen tapahtuma huono termi. ”Valtiokonttoriin ilmoitetulle tapahtumanjärjestäjän alihankkijalle korvataan 85% niistä toteutuneista kustannuksista, joista se ei ole saanut suoritusta tapahtumanjärjestäjältä.” 60pv->90pv. Siirretyn tapahtuman kustannukset mukaan. Maksimi 10me.

Prof. Toivanen: kulttuuriala on työllisyydellä ja palkkasummalla mitattuna kärsinyt koronakriisistä enemmän kuin toimialat keskimäärin – syynä alan työvoimavaltaisuus. Lomautusjärjestelmä tukenut alan yrityksiä vähintään yhtä hyvin, ellei paremmin kuin muiden alojen yrityksiä. Ala ei samassa mittakaavassa kuin moni muu toimiala ole joutunut kriisin kuluessa kattamaan kustannuksia, joista on vaikea päästä eroon. Uudet ja kokeelliset ja siten huonon kulu-tuottorakenteen omaavat tilaisuudet hyötyvät HE:stä, mutta vähemmän kuin vakiintuneet ja tuottoisat. Väärinkäytökset: emoyhtiö tilaa tytäryhtiöltä töitä, joita se ei muuten tilaisi, ja laskuttaa ne kuluina valtiota, jos joku useista suunnitelluista tilaisuuksista kielletään? Haastavaa varmistua, mihin työtunnit kohdistuvat.

Tuomas Aivelo, pandemia: todennäköistä on, että tartuntoja estäviä toimia tarvitaan vielä kuukausien ajan. Suurien ihmismäärien kokoontuminen ahtaissa sisätiloissa on edelleen suurin riski koronaviruksen leviämisen suhteen ja niitä on rajoitettu koko pandemian ajan. ”Koska on mahdollista ja jossain määrin todennäköistä, että paikallisia rajoituksia joudutaan kiristämään vielä lähitulevaisuudessa, tapahtumatakuu vähentää olennaisesti tapahtumanyrittäjien riskiä. Koska epidemiatilanteen pahentuessa nopeat ja päättäväiset toimet ovat tärkeitä, tapahtumatakuu voi helpottaa paikallisten viranomaisten reagointia. […] Valtiovallan pitäisi kokeilla monipuolisesti keinoja varmistaa turvallinen tapahtumien järjestäminen ja mahdollisten riskien minimoiminen ja toisaalta arvioida rajoitusten purkamisen aiheuttamia riskejä.” Iso-Britanniassa laaja tutkimusohjelma.

Tapper VK: aikaisintaan 15.6. tekninen valmius, ennen sitä vain manuaalityö. Ympärivuotisen tulkinnanvaraisuus. Avoimuus yleisölle. OKM tukimuodot tunnistettava. ALV 150.000e ehdoton vaatimus. Kokonaan kielletty/merkittävä rajoitus. Yhteensovittaminen viimeisessä viranomaisessa. Tavoite: ei harkinnanvaraisia elementtejä. Kustannukset: yritysten ilmoitukset.

VM: perusteltua rajat muihin kuin säännöllisesti toistuviin tapahtumiin. Kannustaa järjestämään tapahtumia, joiden peruuntumisriski on suuri. Tapatumatakuun seurauksena työpanos ei kohdistu sen odotusarvoisesti tuottavimpaan käyttöön. Tuen korvausaste (85%) on hyvin korkea. OKM/TEM – työnjako ei selkeä, lisää hallinnollista taakkaa. VK valmius vasta 15.6.

12.5.2021 Helsinki

Mikko Huuskonen, teollisuusneuvos, OTT, EMBA
Ryhmäpäällikkö (osaaminen, innovaatiot ja uudistuminen, INNO)
Innovaatiot ja yritysrahoitusosasto
Työ- ja elinkeinoministeriö